

Слюсар К., студентка 2-го курсу
факультету № 2 НАВС *Науковий*
керівник: Камінська Н.В., професор
кафедри гуманітарних та
загальноправових дисциплін факультету
№ 2, доктор юридичних наук, професор

Теоретичні і практичні проблеми недійсності міжнародних договорів

Проблемам міжнародно-правового регулювання, припинення, призупинення і недійсності міжнародних договорів присвячено дослідження, насамперед фахівців Комісії ООН з прогресивного розвитку і кодифікування міжнародного права.

Міжнародний договір - це письмова угода, що регулюється міжнародним правом, укладена між двома або декількома суб'єктами міжнародного права незалежно від того, міститься вона в одному документі, у двох або кількох пов'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретної назви (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо).

Проаналізувавши думку І.І. Лукашука, можна зауважити, що дійсним вважається міжнародний договір, який в цілому і в жодній своїй частині не суперечить основним принципам чи імперативним нормам міжнародного права. Лише дійсні міжнародні договори можуть породжувати правомірні наслідки для договірних сторін, і лише відповідно до таких договорів сторони можуть набувати законних прав і обов'язків, на досягнення яких була скерована воля учасників договору [2].

В Конвенції про міжнародні договори 1969 р. дійсність договору не розглядається. Натомість детально розкриті умови недійсності договору і правові наслідки такої недійсності.

Призупинення дії міжнародного договору означає лише тимчасове припинення його дії і може здійснюватися як стосовно усіх учасників

договору, так і стосовно окремого учасника (або частини учасників) договору - відповідно до положень договору або за згодою учасників.

При цьому два чи кілька учасників багатостороннього договору можуть укласти угоду про призупинення дії договору у відносинах між собою, якщо таке призупинення передбачається договором або не забороняється ним, а також, якщо воно не впливає на реалізацію прав і обов'язків інших учасників і не є несумісним із цілями й об'єктом договору

У ст. 45-53 Віденської конвенції 1969 р. закріплені конкретні обставини недійсності міжнародного договору. Він вважається недійсним, якщо:

1) укладений з явним порушенням положень внутрішнього права, які стосуються компетенції і порядку укладення договору

2) згода на обов'язковість для держави згідно з договором дана помилково, коли помилка стосується факту або ситуації, які, за припущенням цієї держави, існували при укладенні договору і були істотною основою для її згоди на обов'язковість договору

3) держава уклала договір під впливом обманних дій іншої держави, яка брала участь у переговорах

4) згода держави на обов'язковість для неї договору була виражена в результаті прямого або непрямого підкупу її представника іншою державою, яка брала участь у переговорах

5) згода держави на обов'язковість для неї договору було виражена в результаті примусу її представника діями або погрозами, спрямованими проти нього

6) укладення договору стало результатом погрози силою або її застосуванням на порушення принципів міжнародного права, втілених у Статуті ООН

7) договір на момент укладення суперечить імперативній нормі загального міжнародного права [1].

Недійсність міжнародного договору, залежно від ступеня його невідповідності нормам міжнародного права, може бути двох видів: абсолютна і відносна. Абсолютна недійсність міжнародного договору носить об'єктивний характер і не залежить від волевиявлення суб'єктів, які його уклали, Такий договір вважається юридично нікчемним із самого початку

Абсолютно недійсними міжнародними договорами є ті, які суперечать імперативним нормам загального міжнародного права, наприклад, основним принципам міжнародного права.

Підставами абсолютної недійсності можуть бути: обманні дії іншої держави; підкуп представника держави; примус представника держави; примус держави в результаті погрози силою або її застосування в порушення принципів Статуту ООН. [3].

В Україні теж виділяють низку норм, щодо недійсності договорів, які закріплені в ст. 23 ЗУ «Про міжнародні договори України». Наприклад такі як:

1. Пропозиції щодо припинення або зупинення дії міжнародних договорів України вносяться Міністерством закордонних справ України, іншими міністерствами та іншими центральними органами

виконавчої влади відповідно до порядку, встановленого статтею 4 цього Закону для внесення пропозицій щодо укладення міжнародного договору України.

2. Припинення та зупинення дії міжнародного договору України здійснюються:

а) щодо договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, - у формі закону України;

б) щодо міжнародних договорів, які укладено від імені України та які не потребували надання згоди на їх обов'язковість Верховною Радою України, та міжнародних договорів, які укладено від імені Уряду України, затверджених Президентом України, - у формі указу Президента України;

в) щодо міжнародних договорів, які укладено від імені Уряду України та які не потребували надання згоди на їх обов'язковість Верховною Радою України або затвердження Президентом України, а також щодо міжвідомчих договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України, - у формі постанови Кабінету Міністрів України.

3. Припинення та зупинення дії міжвідомчих договорів, крім договорів, зазначених у пункті «в» частини другої цієї статті, здійснюються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. [4].

З вище наведеного можна зробити висновок, що дним із способів припинення дії міжнародного договору є припинення існування держави або зміни її статусу. В цьому випадку міжнародні договори можуть припинити свою дію автоматично або відповідно до спеціальної заяви. Правова підстава такої ситуації закріплена у ст. 16 Віденської конвенції.

Разом з тим необхідно зазначити, що, згідно зі ст. 62, зміна обставин, навіть і докорінна, не припиняє автоматично дію міжнародного договору, а лише надає державі право посилатися на таку зміну як на підставу для припинення договору або призупинення його дії. В результаті ми прийшли до висновку, що форма, структура і найменування (договір, контракт, угода, конвенція, декларація, пакт, протокол, статут, обмін нотами та ін.) Не впливає на юридичну силу і дійсність міжнародного договору.

У міжнародному праві немає загальнообов'язкової форми для міжнародних договорів, їх дійсність визначається не формою, а змістом, викладеним в тексті. Можуть бути й неформальні і усні домовленості, як ми вже відзначали, які також вважаються міжнародними договорами

Список використаних джерел

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_118
2. Лукашук І.І. - Процедура встанови недійсними і припинення дії міжнародних договорів / Журнал російського права, 2006. - № 2. - С. 60-90.
3. Статут ООН від 26.06.1945р. // Департамент громадської інформації ООН. - К., 2008.

4. ЗУ «Про міжнародні договори України». [Електронний ресурс]. -
Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1906-15/ed20120606>